

Szakolczay Lajos

A megfeszített erkölcse

Simonyi Imre költészetéről*

Krétarajztól a forgácsokig. Először valamit a kréтарajzról mint műfajról: „lágú krétával, jellegzetesen tompa, fénytelen színekkel készült rajz”. Legkiválóbb mesterei: a XVII. században élt velencei pasztellfestő, Rosalba Carriera, és két XVIII. századi művész, a svájci Jean-Etienne Liotard és a francia Maurice Quentin de Latour, ki Madame Pompadour – a pasztell a Louvre-ban látható – a művészet királynőjeként s a tudományok istápolójaként örökítette meg. Ez utóbbi rendkívüli pontossággal készült kréтарajz; a részletek is fontosak: egy tárgy szöglete, a ruha redői és mintái, a kézben tartott kotta s az asztalon levő újság. Madame Pompadour arcán örömteli nyugalom és várakozó kíváncsiság; a kép együttese azt is sugallja, ami nincs rajta: XV. Lajos bármikor megérkezhet. Íme a kréтарajz mint műforma: aprólékosság – különösen a portréfestőnél – és nem kevésbé virtuozitás, vagyis a technika elsajátításán túl az anyag tökéletes ismerete.

Amikor Simonyi Imre gyulai képeit a kréтарajz elnevezéssel illette, tökéletesen tisztában volt a veszéllyel; a város iránt érzett szeretet és gyűlölet, egyszóval szerelem, a soha vissza nem hozható ifjúság hosszúra nyúlt búcsú pillanatóval keveredik. S mert a város soha nem volt jóindulatú vagy közömbös nagy hírű, gyakran „művészéttel” (lásd: szókimondás, könyörtelen igazságkereső hajlam) megbotránkozatótó fiával szemben, tulajdonképp az urbsnak köszönhető a költőpálya kiteljesedése: a – sokszor megalázó – helyzetnek, az ügyeletes mindentudóknak és fürge besúgóknak, kik csöppet sem hagyták elmélyülni a költő magányát. Mondani sem kell, nem a megénekelt Nyári Színkör, nem is a Kék Macska vagy a Reinhardt cukrászda ártott Gyula bizonynyal nehezen kezelhető értelmiségi fiának. A *Gyulai kréтарajzok* előbeszéde kendőzetlenül világít rá erre a furcsa viszonyra: „...lévén tehát Gyula (‘illetékesek’) sem szülőanyám, sem nemzótayám, sem szülővárosom (tehát se fia, se borja nem vagyok), következésképp: fölös pirulnia miattam a Múlt s a Jelen s a Jövendő színe előtt.”

Egy pillanatra időzni e kapcsolatnál azért is fontos, hogy láthassuk: mindezek ellenére íródott meg – más kérdés, hogy a város megérdemelte-e – Gyula tökéletesen, a képíró precizitásával fölterképezett közelmúltja. Egyetlen szűrön, az erdélyiből gyulaivá vált költő Krúdy-szenvedélyű és -álmvilágú optikáján keresztül látatva mindent, de a közösség erkölcsével, méghozzá középpontban a negyvenes évek egyértelmű döntést kicsikaró zűrzavarával. Ne tévesszen meg senkit a *Gyónás ezerkilemszáznegyvenben* önmarcangoló tétovasága: „gyáva voltam elkövetni / amit pedig el kellett volna követnem (egy szál fejszével vagy pusztá két

* Száz évvel ezelőtt született Simonyi Imre (1920–1994). Minthogy az elmúlt negyedszázadban költészete a feledés homályába merült – nem vagy alig esett szó róla –, talán van értelme eme régi tanulmányal földézni líraértékeit. (Sz. L.)

kezemmel) / gyávák ellen / a bátrakért!"; ne tévesszen meg, mert ebben a cselekvésre nézvést passzív erkölcsben nagyon is eleven indulat munkál: az akkor is bátran kiálló s az emlékező. Egy kis asztaltársaság, ama feledhetetlen kiskávéházban, a Kék Macskában, a megtámadott hazát – Illyéssel szólva – a *magasba* helyezte, s főhajtással adózott a „körülkerítetteknek”, mikor is „Sopronkőhidák” – így, többes számban! – rejteni akarták a gyalázatot: „– Megtörtetett B.-Zs. E. úr szent teste.” A hat szonettből álló *Sarokasztal a „Kék Macskában”* – noha a kiindulópont mindig egy valóságos helyzet, a provincia – általános érvényű: a „gyulaiság” mint véletlen hívóhang csupán, a „maradék remény”-t éneklő egy ország ügyében illetékes szólani. „S, hogy amire lelkünk-üdvét feltettük: / elgyávulunk *testtel* óvni az Eszményt: // s magunk miatt pirulhat végül orcánk / nem bírván vállalt keresztünk keresztjét / – kereszted – megfeszített Magyarország.”

A krétarajz – ezúttal ne szóljunk a „technikáról”: a biblikus képek s az alliterációk remek összhangjáról – eddig jutott: egy hangulat, egy érzés, egy feledhetetlen este fölidézése kapcsán a szégyen és düh megvallásáig, mikor már nincs remény, és mégis van, mikor az „egyszemélyes fegyentelep” – Simonyi nevezte így lakását egyik versében – s *szálfa* lakója azért feledte a „kétoldalt virágos” Sugárutat, hogy „magasabbra” törjön. Ez a szemérmes mozdulat mindig közösségi: a „megvakult valóság” helyett, pontosabban: vele szemben, saját – erkölcsi! – valóságát szólaltatja meg, s ha néha áldoz is egy-egy szójátéknak (*vakablak: vakvilágra*), a sírás és panasz mélyről tör fel. Igénye, hogy egyértelműen, erős kontúrokkal, igaz és hazug szétválasztásával lássa a dolgokat. Krétarajzainak megejtő bája abban van, hogy a felszín – a bolyhos papíron futó puha kréta – alatt ott a sejtelemnyi érzés: az ítélkezőn magán is beteljesedik valaminő végítélet. A költő félelmet és halált mond, a valóságban e bíró: az idő.

Akik éltek – „Őrültek? Szentek? –, csak *ott éltek*, s csak *abban* az időben éltek, ezért minden vers helyzetjelentés a voltról. A némi színpadiasságot sejtető cikluscím – *Forgácsok egy fakeresztről* – később önálló könyvet fog jelölni; egyrészt, hogy az *új* visszautaljon – ugyanazt a kint folytatva – a *Gyulai krétarajzok* akkor még cím nélküli verseire, ugyanakkor a biblikus felhangokat megtartva, tágíthassa is a kört: a megfeszítetteket személyes élményközelből láttató, nagy hatású, egy-egy régebbi költeményt is idevonzó portréversek irányában. Az indulat és az emlékező megrendültsége, a fátyolos hang, ahogy például egy-egy utca titkát kutatva a „menyasszonypillantású verőfényt” kíséri, óhatatlanul megemeli a várost. Majdnem azt mondtam: tündérképpé. „Bűneit” természetesen elősorolva, de megbocsátó hangsúllyal, mesevalósággá tüntetve föl mindent – főképp a színkörre emlékező barangolások s a fiatalkori szerelmek idézetnek föl ebben az opálos fényben –: megtörténtet az álom jóízű valóságába keverve.

Mégse önéletrajzot ír, legalábbis folyamatában nem, ahogyan az „elátkozott költő”, Somlyó Zoltán a Puskintól megirigyelt műfajú *Nyitott könyvében*. A krétarajzok és a belőle kifejlődő városképek, jóllehet az élményanyag ennek nem akadálya, nehezen állnak össze – vessük közbe: nem is ez volt a cél – egységes, valaminő szerkesztési elvet kitüntető szerkezetté. Nagy hatású pillanatképek, egyikük-másikuk mikrorealisztikus kidolgozással. Látszólag ellentmond ez korábbi állításunknak, miszerint Gyula közelmúltja a képíró pontosságával van megörökítve, de a személyes életutat verses regénnyé (életrajzzá?) emelni egy folyamat következetes végigvitelének az eredménye, s ha ez nem – megenged-

jük: mert a költő így akarta – vagy nehezen valósul meg, azért még egy „tárgyi”, csak Gyulára koncentrálni közegben létrejöhet. (Mint ahogy létre is jött: nem regényfolyamban, hanem mozaikokban.)

Simonyi „nyitott könyvében” a valóságdaraboknak – attól függően, miképp idéztetnek föl – más és más az értéke. A szegénytől mezőn átfutó lány a látómezőben egy pillanatra tűnik csak föl, sorsát feszes, négy soros – sinkai – ballada éneklí. A kötődés mélysége – később példaerejű vers fog szólni erről – itt még csak a forma által elevenített meg, az összpontosítás a téma kívánta baljós pillanaté. Látvány, egyetlen nem túl részletező leírásban. Hogy ezek a tiszta pillanatok – ne feledjük, nem csupán balladát és keserű dűdolt, hanem „elidegenített” operettet és kuplét is – mily állandósult „kötegből” ragadták ki a költőt, arról a *Melletted* szól, némiképp az alkotás körülményeit is jelezve. „Melletted állt a szeretőd / két besűgő három barátod / anyád s ötven kötetyi Krűdy. / Igazán nincs okod panaszra: / lásd sose voltál egyedűl / körülkerített magányodban.” Ez is gyulai krétarajz? Még hozzá a „leggyulaibb”: az utcán, a színkörön, a kocsmán, műlő emlékeken átlépve a fájót körvonalazza, amely ha innen eredt is, térkép nem jelöli a helyét. Az egyik epigramma megjegyzi: „Nem tarthat már sokáig”. Simonyi hallgat a belső hangra, és mégis azt gondolja: „hátha”. Egy hajdani emlék kapcsán rég nem látott társához ír búcsűverset – „S bár bennűnk már félárbocon a zászló: / rajt’ újra Krűdy, Bartók, Németh László!” –, de félelmét már nem tudja feledni.

Nem is akarja. „Vakmerőn és szorongva” él a „szorongató vakvilágban”, de kikezdzhetetlen erkölcsi fölényel, már-már rögeszmék fogságában. Törvényszerűnek látszik: innen indult és ide is kell visszatérnie; rimánkodva könyörög, ne hajszolják odáig, hogy az igazat kelljen kimondania. Ebben az agyafűrt logikában van valami harlekínszerű, félelmetes naivság, hiszen amit elhárítani akar, épp azt vonzza magához: jogot az igazság kimondására. Ám az így kapott összes seb már nem a kiáltó (bohóc) lisztes arcát teszi keserűen fájdalmassá, hanem az álarc mögötti bajvívó emberét. A támadások gyakran olyan neme-sebb „testrészeket” érnek, mint a tisztesség, a becsűlet. A krétarajzok lágyabb tónusa, melyben az értéktisztázó képesség mellett sok a romantikus vonás, az újabb „forgácsokban” már nem annyira észrevehető; vagy nincs is. Itt látszik a váltás egyértelműen; amikor a költő már a *Címszavakból* is (kezdőpont: *Vadalmák*, befejezés: *Vadállatok*, *Vadember*) verset mer írni. Az új verseskönyvnek *A forgácsok* című ciklusa mégse egészében nyeresű; szó se róla, az alap-állás, a szabadságért küzdő szellemi ember erkölcsé megtámadhatatlan, csak a választott forma – a jobbára paradoxonokra épűlő groteszk s az ironikus, bölcs intelmekkel csípős epigramma – nem mindig tudja egészzé tenni a „verscsírát”, s egy-egy helyen a közéleti izgalom publicisztikus mellékzöngéje kísért. Az *Igénytelenységben* nem, a *Kortársaim! Miről van szó?*-ban sem, úgyszintén nem a *Minden ember*, a *Lépések*, *tétován* és az *Illő helyeden* című költeményekben. Aligha új a fölfedezés: egy „régí” hangon éneklő vers is lehet új; még romantikája sem zavar, hiszen ez a „forgács”, a *Szózat*, úgy hordja magában a krétarajzok „ódonosságát”, hogy valójában elöretekint, a nagy portré-versek felé. „Hazádnak rendűletlenül! / Vallod-e még, szegény? – / Hazányi súllyal nehezűl / reád egy költemény // s a való. Az, hogy annyi szív / ez álnok századok / során – mind a különb, a hív! – itt elárultatott.”

Személyes sors és történelem. Folytatásul a *Rendületlenül* érdemes idézni. „S ha másként nem – hát legbelül: / hazádnak rendületlenül. / S ha restelled, hogy hangosan; nehogy meghallja más, kívül? / Hát szakálladba dörmög, hogy: / nincs hely számodra e-kívül. / De aztán – rendületlenül! / Ezt aztán – rendületlenül! / Hogy e-kívül, hogy e-kívül: / nincs más belül, nincs más belül!” Kétségtelen, a póz Vörösmartyé, a megvallott romantika nyíltan mondja: veszendőben a haza; Simonyi ismételései, klasszikusoktól való csenései – mindezt fokozottabban a *Tisztelgés az elődöknek* fölvonulásában fogjuk látni – azért lényegülnek át saját verssé, mert a közös alapindulatot a *ma* költője mindig valamivel meg tudja tetézni. Néhol, mint a *Rendületlenül*ben, annyi is elég, hogy találó szójátékot állít a középpontba. Az „e-kívül” és a „belül” szavakkal folytatott (helyhatározói) játék különös keretet ad a versnek, mely főképp hangulatfokozó. A „játszó” megrendültsége nyilvánvaló (a krétarajzokban is volt erre példa); nyilvánvaló, de nem közönséges, főképp nem alpári, ahogy egyesek hinni vélték, teret engedvén fantáziájuknak. Simonyi Imre magyarság- eszménye, középpontban az emberrel és a hazával, csak annyira ódivatú, mint mondjuk a *Psalmus hungaricus*t író Dsida Jenőé. Ma már nem szokásos – azért azt ne mondjuk, hogy megvetendő – túlfűtöttsége a verset olyan tájak és érzelmek felé viszi, mely megvertségünket és büszkeségünket egyként mutatja. A deheroizálás ellen, mi mást tehetne, *Történelmi leckét* ír; nem kinyilatkozta- tó modorban, azt meghagyja a mérsékelt tanácstalan hűvösöknek, hanem töprengve, félreérthetetlen kérdő mondatainak sokkjával. Költeménye, talán a *Forgácsok egy fakeresztről* legjobb darabja, *vezeklő, s illő alázat a vétkekért!* Szintén ő mondja, hogy kit akart vele megszegényíteni: az „illegő-riszáló alá- zatosságot”. Ekképp: „Muhi, Mohács? Majtény? Világos? / És Zrínyi?! És Ady?! És Bartók?! És Zslinszky?! / Csak illő flört a méltóságos gyászhoz! / De hogy bármelyik Majténynál / végleg letörött volna a zászló? / Hát József Attila?! Hát Kodály?! / Hát Németh László?”

Értékvonulata tiszta, világos. Nevekkal és tartásokkal jelöli az irányt, a „vesztett történelemmel” mindig szembeállítva az erkölcsileg győztest, illetve győzteseket. „Egy dal és egy édes dallam...” motoszka fülében, némelykor szemérmesen, máskor az „úri-negyedik-rendből” – tehát alulról – jöttek magabiztosságával. Könnyedén versel, szépen, tisztán míveli a szonettet, gondolatai világosak. A pontosság, egyértelműség érdekében gyakran használ értelmező mondatokat, utalásokat, nem ítélve haszontalannak a záró- és gondolatjel többszöri használatát sem, akár egy-egy versen belül. Hetykesége, nevezhetjük játékosságnak, jó pár verscímnek hangulati előkészítő szerepet szán (*A pap-bá- ró, a cselédlány meg a kezdő hírlapíró*), noha ezek a körülírásba valaminő hu- mort is bevívó „bukfencek” messze maradnak a *Hatodnapon* klasszikus, némi morbidságot is tartalmazó, meghökkentő verscímétől: *Kérdések egy halottas ágyhoz s a hulla válaszol*. Figyelmeztessünk rá, hogy az öngúny – ezúttal erről volt szó – mily véresen komoly kérdéseket bújtatott; hogy a színház – a reflektó- rokkal tüzesített játszótér – mily emelkedettséget adott a való és a valószínűtlen határán levő egy-egy végszónak; de hát ezt mindenki tudja. Mert Simonyi vég- szavai, melyeket majd később oly természetes könnyedséggel fognak fölhasz- nálni a dramolettek, már ekkor készen voltak; Pilinszky szertartásszínházának nagy (misztikus) csöndjeivel szemben az érzelmek: a megbocsátás, a feledés,

a gyönyör, az emberiséget fogva tartó önámító hazugság – egyszerűen csupa akcióállapot – elsődlegességét hangsúlyozzák.

Háttérkiválasztásaiban, főképp ha a megörökítendő alany is erre ösztönzi, mindig van valami artisztikum. A nagy álmodók (például Krúdy), vagy az álmodkat megelőzők s így valósággá tevők (mondjuk Tímár József), alakjukkal: bohém-ságukkal és igzságszomjuk kivetítésével, a művészetre (és életre!) érzékeny ember kifinomult helyzettudatával élik meg azt, ami világ, politika, történelem. Tovább folytatva a sort: személyükön keresztül, ami haza, tisztesség, becsület. Hát persze hogy némelykor „romantikus” környezetben, egy pohár rizling mellett, a színpadról lelépő jóízű fáradságával tűnnek föl a hősök; sőt néha egy megálmodott „utolsó utazásban”, ahogy a hajnali Postakocsival induló Krúdy.

Simonyi nagy versében, a *Rekviem Tímár Józsefért* címűben mégse a környezet, a megidézés módja érdekes – láthattuk, egyetlen jól megválasztott jelzővel is tud alakot elővarázsolni –, hanem a jellem kibontása. Zsúfolt, szerepekről sem hallgató verse pályaképnek is megfelelne, ha egyáltalán ez lett volna a cél, egy nagy színész föltámasztása. Több volt: föltámasztása a koronként sok megpróbáltatásnak kitett Erkölcsnek, mely a faji megkülönböztetést éppúgy megvetette, mint a *Szózatot* némaságra ítélő percmemberké siserehadát. Tímár, Simonyi szerint, Igazzal akart győzni a valódiságon; mindezt egyenes tartása, etikája („gerincből-nőtt mellbőségmérete”) segítette, és az értéknek olyasfajta – alázatos, előtte főt hajtó – megbecsülése, ami ma is ritka. Ha ezt az időközben kikristályosodott rangsort, Tímár (és Simonyi) értékvonulatát csak csúcsaival jellemezzük, akkor sem mondhatjuk, hogy szűk lett volna azon univerzum, melyből kiválasztattak. „Mert hárman vannak (mondta) csupán / hárman: Krúdy, Márai, Németh László. / Nékem e Háromság: alfa is meg zár-szó. / Ennyit mondott (szót se mást) délután. / Majd este, tíz-tájt, vacsora után: / Csehov Antal, Gogol Miklós, Turgenyev Iván. / Mert ITT: Napraforgó nőtt a Cse-resnyéskert / helyén, s a Holt lelkek egy Iszonyt érlelt, / s: Egy vadász... lapoz M. Füves könyvébe. – / 'Csak hárman?!' – Mosolygott. – S mintha visszarína / e mosolyban Ady, Babits, József Attila, / s minden magyaroknak Halotti Beszéde.”

Didaktikussága – ezer adalékot, címet, utalást és idézetet fölhasználó alkotásmódja – ellenére sem mondható, hogy nem épít az olvasó műveltségélményére. Sőt, társnak fogadja, aki egy-egy szó („minőség forradalma”, „Házsongárd”) ismeretében maga is érezheti, hogy az elhallgatás műképző erő; meggyőződhet arról a roppant tudásanyagról, mely ugyan utalásokban és hivatkozásokban s nem kevésbé az élmény mélyrétegében mindenkor jelen van, de nem szükséges, s néha nem is illik teljességében kimondani. A *Tisztelgés az elődöknek* montázs; jól s kevésbé ismert sorok teszik az ünnepet ünneppé, Vörösmartyé, Kisfaludy Károlyé, Adyé, Babitsé, Kosztolányié, Karinthy Frigyesé, József Attiláé, Radnótié, Sinkáé. Ha a fölsorolás hiányos, milyen lesz a verset szemelgető átlagolvasó kísérlete? Ha minden vonatkozási pont, körébe vonván az idézett sorok alkotóját s életművét, nem is sejlik föl azonnal, a „jóízű” szavakat csent költő tiszta indulata világos. Például amikor Kisfaludy *Mohácsából* indít és József Attilához érkezik: „Él magyar áll Buda még, S az / Optimista nemzet lekő- / Pi tisztelettel Kölcsey / Szent Ferencet. Az ám hazám!” Simonyi elegyében, mely inkább egyenes beszéd, mint nagy vers, föltétlen látni kell egypár, jóllehet csak technikai apróságnak nevezhető sajátosságot. József Attila igéjének népies változatával – A költő

hasztalan *vonyít* – a sor hangulata még keservesebb lesz; szűkülő félelemmé válik. Mintha előrevetítené a tudásnak tett panasz szükségtelenségét.

A *megfeszítettek* – egész ciklus tudatosítja – a maguk nemében szent örültek voltak, személyük bonyolultságával álltak ellent: feleltek a kor kihívására. Igazságaik, egy Babitsé, egy József Attiláé, egy Németh Lászlóé, s talán a legnagyobbé, Bartók Béláé, ma már összesimulnak, egymást kiegészítik; kordokumentumok, de csöppet sem a holt múltnak szóló tanulsággal. Simonyi Imre értéket őrző s továbbadni igyekvő pinakotékája – az ókori görögök és rómaiak nem véletlenül tudták, hogy a festményekkel és szobrokkal díszített templomok előcsarnoka mily eleven erkölcsi példatár egyben – jobbára történelemtől sebet kapott alakokat őriz. A portréversekben az „egyszemélyesült” történelem: a cselekvő és a cselekvésre képtelen áldozatok – hősök – tragédiája bontatik ki. A *Babits kontra József Attila* a két költő „közös igazának” tanulságával, a *Vesztesek Királyában* zokogással, hisz Sinka István az egyik „évszámsonett” szerint „Áldozat s Oltár” volt egy személyben. És mennyi megejtő báj a ma kissé méltatlanul elfeledett *Máraiban*, perló harag az *Adyban*, kicsinyességet és értetlenséget szapuló szenvedély a *Németh László*-versekben. De az igazi megrendülést a *Bartók No-2* adja; avval leginkább, hogy benne sejlik föl, a személyiségen mily érzékenyen üt át egy nép történelme. Ahogy egymásba játszik a kettő, miként szégyeneit ez is, amaz is takargatja – bravúr. „mintha egy fonák medvetánc / ütemére / megcsörrenne a lánc / túlsó végén maga a nép”; majd ugyanitt: „e hontalanná vált hazából / egy férfi lépdél teljes gyászban / – elmenőben még visszánéz / s hazányi sírra lát – / hol nemzet süllyed el / – vagy csak egy nemzedék? –”

Az *Évszám-sonettek* minden darabja neuralgikus pontot érint: 1939; 1940–1944; 1944; 1951; 1952; 1945; 1946; 1947; 1948. Az egyik azt az időszakot, mikor csak a besúgó volt az ember, a másik a „tétlenség” idejét; ez utóbbiban, némiképp Nagy Lászlót visszhangozva, fájdalmas tanulsággal: „nem várni: mívelni kell a csodákat”. E ciklus legjobb darabjai mintha a „megfeszítettek” folytatnák, pörújrafelvételt jelentenek be a népi írók esetében, a meg gondolatlanul kiszaladt megbélyegző jelzők („fasiszta”), vagyis a türelmetlen, mérlegelni nem tudó kor túlkapásai ellen tiltakoznak. Nem kis megvetéssel: „S kik voltak – jó ég! – kik voltak a bírók?”

Említettük már Simonyi színpadi vonzalmát, s az élménykört is, mely őt kora ifjúságától fogva Tháliához köti. A *Dramolettek* ciklusban *hét* monológ és *hét* duett található. Nem kevesebb és nem több, ahogy azt a számmisztika – a színpad ezzel a fogással is élhet – megköveteli. A téma elejétől végig ugyanaz, ezt variálja majd minden prózavers: „Úgy gondolnám, a költő dolga mégiscsak az, hogy felírja: honnét is fú a szél, s hogy mitől zörög a haraszt.” Az örök verekedés, a viaskodás, a félelem, igazának még késlekedő bebizonyosodása komorrá, örök kérdezővé teszi. S minduntalan *egy* – régtől fogva ugyanaz – kerül a középpontba: morális tartás, mely keserűséget és szubjektivitást egyként megengedhet. Szava sohasem renyhülten, de keményen szól: igazának tudatában, a közösséget szolgálva. Várja a látogatót, aki csak nem érkezik meg, neki akar szint vallani. „Ámde errefelé a madár se jár. S ha mégis járna, s megkérdezné: hogy vagy? – úgyse felelhetnéd, hogy jól vagy. Mert költő vagy, tehát nem hazudhatsz. S mert nem vagy jól.”